

LÄRORIK

Tidskrift för pedagogisk utveckling inom förskola och grundskola

Linköping
Där idéer blir verklighet

Ledare med höga förväntningar Sätter fokus på framsteg

Miljöspanare i farten

14

Hela laget mot nya mål

10

På upptäcksfärd med 7A

6

Innehåll

- 3** Forskning om hur aktivt ledarskap kan vitalisera lärmiljön
- 5** »Att leda är att göra hela lärprocessen tydlig«
- 6** SO-lärare lotsar sitt team runt jorden
- 8** Ungas eget perspektiv på ledarskap
- 10** Internationellt idéflöde för en bättre förskola
- 12** På Blästadsskolan är det elevens ansträngning som räknas
- 14** Miljöspanarna i Nykil håller stenkoll både i förskolan och hemma
- 16** Försöksballongen – notiser

LÄRORIK NR 3 • 2014

En skrift för pedagogisk utveckling inom förskola, grundskola och fritidshem i Linköpings kommun

Utgivare: Utbildningskontoret, Linköpings kommun

Redaktionsråd: Anna Bjuremark, Lennart Lundwall, Mark Olson, Elisabeth Stärner, Ingela Hultin Sabel

Redaktör: Lennart Lundwall

e-post: larorik@linkoping.se

Skribenter: Bulle Davidsson, Zandra Erikshed, Gunilla Pravitz

Foto: Zandra Erikshed, Lennart Lundwall, Shutterstock

Form och grafiskt original: Mark Olson

Tryck: Ringqvist Tryckeri AB, Norrköping

ISSN 2001-1253

Bra ledarskap fordrar både teori och forskning

Linköpings kommuns satsning på utveckling av ledarskap i klassrummet och i förskolan samt utveckling av chefernas ledarskap börjar ge stabil utdelning. Trenden mot högre målluppfyllelse och stigande meritvärden håller i sig. Vi höjer för femte året i rad våra meritvärden.

Detta inspirerar i det fortsatta arbetet. Skolforskaren John Hatties forskning och teorier om ledarskap och synligt lärande har varit en utgångspunkt för utvecklingen av ledarskap och vi har engagerat James Nottingham för den konkreta kompetensutvecklingen i verksamheten. Det har visat sig vara en konstruktiv och vinnande kombination.

Nu gäller det att hålla i – och hålla ut. Fungerande ledarskap i skola/ förskola förutsätter teoretisk underbyggnad, förankrad i adekvat forskning. Utveckling förutsätter att pedagoger och lärare ser klassrums vardagen som möjlig övningspraktik, att ta tillvara tillfällen till reflektion, prövning och omprövning. Att leda andras lärande är en mångfacetterad uppgift, långt utöver det grundläggande att skapa studiero och en positiv lärmiljö. Lärarens förmåga att förmedla förväntningar och återföra resultat, ge konstruktiv feedback, ser jag som avgörande framgångsfaktorer.

Det handlar om ömsesidig tilltro. För pedagogernas del en blick på lärprocessen och barns och elevers progression. För barn och elevers del, tillit. En tro på vår kompetens och att vi vill dem väl.

Höstens första nummer av Lärarik har ledarskap som tema. Ledarskapsutveckling är också ett av fyra nya uppdrag som barn- och ungdomsnämnden givit oss för 2014.

Det finns många delar i detta. För att det vardagliga arbetet ska drivas framåt måste det i organisationen finnas ett gott analys- och metodstöd för verksamheten. Den återkoppling enheter på olika nivåer kan få idag, bland annat stöd i en effektiv tolkning av statistik, har visat sig vara en viktig faktor för utveckling och ökad målluppfyllelse.

Vi har ytterligare uppdrag som nämnden prioriterat – Små barns lärande ligger i fokus. Vi deltar i ett nationellt forskningsprojekt som tittar på möjligheten att mäta barns utveckling för att kunna ha en uppfattning om förskolans kvalitet. Detta måste kombineras med vårt arbete med insynsbesök i förskolan.

Barn med särskilda behov ska uppmärksammas och ges stöd så tidigt som möjligt. Ökade resurser till specialpedagogiska insatser i såväl förskolan som grundskolan tillförs. Övergången från förskoleklassen till grundskolan ska utvecklas.

Ytterligare ett uppdrag är att genomföra Skolverkets allmänna råd när det gäller fritidshemmets kompletterande roll i elevens lärande. Vi behöver utveckla den systematiska kopplingen mellan utbildningen i skolan och fritidshemmets verksamhet samt fungerande modeller för fritidshemmets kvalitetsarbete.

Lars Rejndell Barn- och ungdomschef

Sing it maestro!

Forskning om hur aktivt ledarskap kan vitalisera lärmiljön

Ledarskap i klassrummet kan liknas vid att dirigera en orkester. Ledaren, precis som dirigenten, måste vara påläst och veta bäst vad som skall genomföras. Innan det börjar svänga på riktigt i gruppen behöver ledaren skapa enighet och samverkan kring uppgiften. När alla följer överenskommelser, när allas olika bidrag uppskattas för sin egen och det gemensammas skull – då uppstår lärandets ljuva musik.

Ledare för en medryckande kunskapskonsert – det är en viktig del av lärarrollen. Men hur kan lärare utvecklas som ledare? Vilka arbetsmoment ingår i den rollen? Forskningen kring ledarskap i klassrummet ger många intressanta svar. Här presenteras en kort översikt.

Forskarna Woolfolk Hoy och Weinstein pekar på några nyckelbegrepp för att bli en bra, effektiv ledare: förberedelse, planering och struktur. Allt som sker

redan före mötet med klassen har stor betydelse. Ledaren behöver gedigna ämneskunskaper, men det gäller också att strukturera lärmiljön. Arbeta med ett fåtal klara regler och rutiner. Etablera ett rättvist system i klassen som skyddar och respekterar eleverna, skriver forskarna.

I en sådan miljö kan lärare utveckla bärande relationer. Den goda miljön behövs för att behålla elevernas uppmärksamhet och engagemang. Så blir lärandet synligt. Synligt lärande kan delas av an-

dra, prövas och omprövas. Över tid omvandlas lärandet till beprövad erfarenhet.

Fem danska forskare har sammanställt forskning om hur lärare kan skapa en meningsfull lärmiljö. Miljön måste kännas intressant och engagerande av alla som ingår i den. Här är tydliga instruktioner till barnen A och O. Eleverna behöver veta vad som förväntas av dem. Läraren behöver också bidra med tillräcklig stöttning. Ingen ska bli frustrerad. ►

► rad över att uppgiften är för svår. Samtidigt måste uppgiften vara tillräckligt utmanande så att ingen blir uttråkad. I en god lärmiljö kommer arbetet igång så snabbt som möjligt.

En bra organiserad verksamhet bygger alltid på styrdokumentet. Målet är att optimera kvaliteten vid varje lärtillfälle. Det är viktigt att tänka igenom och planera innehåll i förväg. Välj arbetssätt och visa tydligt hur övergångar mellan olika moment ska genomföras. Så hjälper ledaren sina elever att undvika distraktioner och förseningar. Om sådana situationer ändå uppstår behöver ledaren förtydliga vad barnen och eleverna förväntas göra.

Ett forskarteam i Washington har sammanställt forskning om bland annat besvärande beteende bland elever i grundskolan. Lärare som inleder läsåret med att diskutera och etablera ett fåtal regler och rutiner är mer effektiva som ledare i klassrummet. Dessa lärare känner mer sällan av störande beteende tack vare insatserna i inledningsskedet.

Barn och elever som känner sig delaktiga upplever gemenskap och utvecklar både sin medvetenhet och sitt engage-

” **Motivationen ökar** när de unga får möjlighet att välja var, hur och med vem de ska arbeta.

mang. Dessutom utför de arbetet bättre. Gemenskapen i klassen lägger grunden för respektfulla relationer. Det gäller såväl relationer mellan vuxna och barn/elever som mellan de unga själva.

Lärmiljöer som präglas av respektfulla relationer är lättare att leda. En anledning är att barnen och eleverna känner sig delaktiga. Men lika avgörande är att sådana miljöer erbjuder stimulerande lärtillfällen och ett gott stöd för ungas lärande.

I artikeln *Classroom Management* fann forskaren Evertson sex rutiner och procedurer som har betydelse för lärandet.

- rummets fysiska organisering
- hur rörelserna in och ut ur rummet sker
- procedurer vid grupparbete
- generella övergripande procedurer som till exempel distribuering av material

- specifika klassrumsprocedurer som till exempel morgonhälsningar,
- närvarokontroll, läxor och procedurer kopplade till instruktioner givna av elever eller lärare.

Forskarna Darling-Hammond och Bransford beskriver att barn och elever utvecklar en inre motivation att lära. Här spelar läraren också en central roll. De flesta barn och elever blir motiverade av intressanta uppgifter. De unga taggas av ledare med höga förväntningar – att de kan lära sig och bli framgångsrika. När de dessutom erbjuds stöd för att utveckla sina förmågor hålls motivationen levande.

Lärare har en avgörande roll i att skapa sådana lärmiljöer. Barns och elevers engagemang ökar om det finns inre motiv för att anstränga sig och lyckas. Unga vill bli bättre på uppgifter som knyter an till deras liv och erfarenheter. Att känna sig förberedd på kommande händelser är också ett starkt motiv.

Motivationen ökar också när de unga får möjlighet att välja vad, var, hur och med vem de ska arbeta. När unga får hitta konkreta lösningar på problem

MERSMAK Forskning om ledarskap i skola och förskola

Darling-Hammond, L., & Bransford, J. (2005). (red.), *Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do*. San Francisco: Jossey-Bass.

Epstein, M., Atkins, M., Cullinan, D., Kutash, K. & Weaver, R. (2008). *Reducing Behaviour Problems in the Elementary School Classroom: A Practice Guide*. Washington DC: National Center for Education Evaluation and Regional Assistance.

Evertson, C. M. (1989). *Classroom Management*. I H. J. Wahlberg & G. D. Haertel (red.), *Psychology and educational practice*. (s. 251-273). Bearkley: McCutchan.

Nordenbo, S-E., Søgaaard Larsen, M., Tiftkçi, N., Wendt, R. E., & Østergard, S. (2008). *Lærerkompetanser og elevers læring i førskole og skole*. København: Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning.

Woolfolk Hoy, A. & Weinstein, C. S. (2006). *Student and Teacher Perspectives on Classroom Management*. I C. M. Evertson & C. S. Weinstein (red.), *Handbook of Classroom Management: Research, Practice and Contemporary Issues*. (s- 181-219). New Jersey: Lawrence Erlbaum.

KORTINTERVJU: James Nottingham, forskare och inspiratör

“Att leda är att göra hela lärprocessen tydlig”

– När du påverkar någon att handla på ett nytt sätt är du en ledare. Många lärare ser inte sig själva som de ledare de faktiskt är.

Det säger **James Nottingham** över en kopp kaffe i en paus bakom scenen på Konsert & Kongress under studiedagen den 11 augusti för alla grundskolans lärare. Han är en välkänd föreläsare och inspiratör.

De flesta här har mött honom tidigare genom Visible learning, som bygger på John Hatties forskning och som James Nottingham sprider runt snart sagt hela världen.

På morgonen har 1 200 lärare tagit sig hit i det första regnet på veckor, och stämningen känns förväntansfull på denna det nya läsårets första arbetsdag.

I pausen utvecklar han lite mer om ledarskapet i klassrummet och säger att lärarens/ledarens viktigaste uppgift är att visa eleverna vilka framsteg de gör.

– Du måste vara med och göra hela processen tydlig för eleven. Från första försöket genom varje steg tills uppgiften är avklarad. Gör en gemensam beskrivning av vad och hur eleven gjorde för att nå längre.

Han undrar om vi inte har alldeles för låga förväntningar på eleverna i våra svenska skolor. Det är en reflektion han gör sedan han upptäckt det i särklass största gapet mellan de lägsta och de högsta resultaten för svenska elever i senaste PISA-rapporten.

– Förväntningar skapar framsteg, säger han. Och framsteg är nyckelbegreppet i allt pedagogiskt arbete. Alla måste få göra framsteg utifrån sina egna förutsättningar. Det ska läraren som ledare se till.

– Man måste släppa sitt gamla fokus på vilka elever som lyckas bra och vilka som inte gör det. Det har ingen betydelse vilket utgångsläge de har. Det viktiga är hur de går framåt från det läget och att läraren leder dem dit.

Ett par begrepp som James Nottingham talar om den här dagen är ”fixed mindset” och ”growth mindset”, hämtade från Carol Dweck, professor vid Stanford. Människor med ”fixed mindset” gillar inte att bli utmanade. En sådan lärare har svårt att leda sina elevers lärande.

– Det är just utmaningar vi behöver för att gå framåt, säger han. Både ledaren/läraren och eleven!

Innan han ställer ifrån sig kaffekoppen och tar scenen i besittning igen säger han att han ser fram emot att få komma tillbaka till Linköping och fortsätta att utbytet med skolledare och lärare.

– Vi kommer att samarbeta ännu mer framöver, men kom ihåg: Det verkliga jobbet görs av lärarna på golvet i klassrummet. De är ledarna!

“ Det viktiga är hur eleven går framåt från sitt utgångsläge.”

som berör dem ökar deras engagemang, enligt forskning.

I alla klasser uppstår olika typer av störningar. Om barnen och eleverna utmanar behöver läraren ha många alternativa strategier. Det gäller att välja metod och fatta kloka och respektfulla beslut om vad som skall göras. Besluten måste baseras på barnets och elevens behov likväl som på lärsituationen.

Klokhet innebär att läraren tar hänsyn till barnets/eleven beteende över tid och till problemets natur. Den valda strategin måste harmoniera med skolans policy. Läraren bör också reflektera över sin egen roll i en konflikt. Har han eller hon möjligen bidragit det störande beteendet? Kan det egentligen handla om dåligt planerade aktiviteter? Svagt eller obefintligt stöd till eleverna? Dåliga förebilder avseende sätt att bete sig?

Lugnet i gruppen fordrar lärare som och inte låter sig provoceras eller hotas. Med den lugna hållningen blir det enklare och snabbare reda upp situationen. En avspänd ledare lyckas bäst med att avleda, stoppa och återföra barnet/eleven till aktiviteten och därmed lärandet.

Marcus Samuelsson

Lektor i pedagogik
IBL, Linköpings universitet

»Jag har världens bästa jobb«

SO-läraren Linda Rommedahl

tror på en pedagogik präglad av tydlighet och struktur, men inte genom ett auktoritärt ledarskap. Humor och ömsesidigt förtroende är nyckelord. – Jag har världens bästa och roligaste jobb och jag hoppas att det märks!

FULL KOLL Skolorna i Kärna och Tokarp går samman

Denna höst slås skolorna i Kärna och Tokarp ihop och bildar Malmslätts-skolan Kärna och Malmslättskolan Tokarp. I Kärna kommer barn och elever från förskolan upp till och med mellanstadiet att gå, medan högstadieläverna kommer att vara på Malmslättskolan Tokarp.

Sedan reportaget gjordes på försommaren har klassen inlett ett nytt skolar som 8A på Malmslättskolan Tokarp.

VÄRLDSLEDARE

SO-lärare lotsar sitt team runt jorden

Yoga och obligatorisk högläsning. På SO-läraren Linda Rommedahls lektioner varvas teori med praktik i en minutiöst tydlig dagordning.

– Det krävs ett tydligt ledarskap i klassrummet, läraren är den som leder lärandet.

– **D**å kör vi! Klockan är prick tio och klass 7A på Kärna skola tystnar när läraren **Linda Rommedahl** ställer sig vid katedern. Hon är punktlig på minuten. Dagordningen är uppskriven på tavlan. Ofta börjar det med högläsning och gemensamma anteckningar. Sedan fortsätter det med eget arbete.

– Min uppgift är att göra ett urval av vad de ska lära sig. Att strukturera och sätta upp tydliga mål som utvärderas.

Varje genomgång är numrerad, eleverna vet exakt vad det är de har missat om de är borta en dag. Tanken med det strikta upplägget förklarar Linda med att det är en trygghet för eleverna.

– Eleverna vet hela tiden exakt vad de ska göra, när och hur de ska göra det. Det kan låta tråkigt, men de uppskattar det. Även om inte alla behöver så mycket struktur, gynnas alla av den.

Temat för de kommande fem veckorna är hinduism och buddhism. Linda läser högt medan eleverna följer med i sina läroböcker och blir presenterade för nya begrepp som karma, samsara och Bhagavad-Gita.

– Begreppen är grundläggande i SO, därför börjar jag många lektioner med högläsning. Det är viktigt att alla har en kunskapsbas innan de börjar jobba självständigt, annars kan jag inte ge dem uppgifter att diskutera kring.

Efter att eleverna skrivit ned sina an-

Den gamla förmedlingspedagogiken som förr råde i skolvärlden funkar inte längre, makt hör inte hemma i skolan

teckningar är det dags för den praktiska delen av lektionen. I ett grupprum har Linda byggt upp en replik av ett hinduistiskt altare. Hon har tänt levande ljus, rökelse och ställt fram offer i form av vatten och bröd. Färggranna bilder omger platsen. Andäktigt och i tystnad går eleverna in i det mörka rummet, inslussade i mindre grupper. Rökelsens söta och ovana doft stannar kvar i kläderna i timmar efteråt.

Att varva teori och praktik under lektionerna är viktigt för Linda. Altaret är ett sätt att göra kunskapen kring hinduism mer konkret. Nästa vecka ska eleverna få prova på yoga i klassrummet, med hjälp av en youtube-film. Begreppsmemory är ett tredje sätt, där uppgiften är att para ihop rätt ord med rätt beskrivning.

Johannes Nilsson och **Isabella Tielman** är två av Lindas elever. De uppskattar sättet som lektionerna är upplagda på.

– Jag märker av att det ger resultat med Lindas upplägg. Jag lär mig bättre när vi läser några sidor i storgrupp, skriver ner våra anteckningar och jobbar på egen hand än om man bara jobbar själv i boken, säger Johannes.

Isabella instämmer med Johannes.

– Om man bara läser texten är det inte säkert att man kommer ihåg, man förstår bättre ju mer man jobbar med det.

”Om jag vill lyckas med att föra en människa mot ett bestämt mål måste jag först finna henne där hon är och börja just där. Den som inte kan det lurar sig själv när hon tror hon kan hjälpa andra. För att hjälpa någon måste jag visserligen förstå mer än vad han gör men först och främst förstå det han förstår.”

Orden kommer från Sören Kierkegaard och är ett utdrag från ”Till eftertanke”. Det är också Lindas ledord och inspiration i sin pedagogik.

– Den gamla förmedlingspedagogiken som förr råde i skolvärlden funkar inte längre, makt hör inte hemma i skolan. Jag vill möta eleverna där de är och vara ett verktyg för dem istället för att stå och predika.

Linda eftersträvar ett tydligt, men icke auktoritärt ledarskap. Hon skämtar gärna med eleverna och beskriver sin pedagogik som ett samspel.

– Min pedagogik är inte oberoende av eleverna. Vi har ett ömsesidigt förtroende och jag utgår från deras förutsättningar och erfarenheter.

Hon strävar mot ett öppet klassrumsklimat, där eleverna ska känna sig trygga med att ställa frågor.

– Jag försöker hela tiden ge dem återkoppling, det ökar förtroendet. Jag ser mig själv som ett verktyg i elevernas lärande. Vi är ett team. ■

Meja Mattsson

Bestorps förskola 5 år

Hur tycker du att fröken ska göra när du ska lära dig något?

– Fröken ska lyssna...och prata! Bäst är när vi får ha miniröris.

Hur känns det när du har lärt dig något?

– Bra! Jag har nästan lärt mig cykla och jag kan nästan det...åka utan stödhjul. Pappa höll i!

Filip Erichsen

Bestorps förskola 5 år

Hur tycker du att fröken ska göra när du ska lära dig något?

– Fröken ska vara snäll och hon ska ha tålamod för annars gör man dumma saker.

– Jag är bra på att bygga. Det bara är så. Sedan kan jag kasta stövel, det är jag bra på. Man tar ett steg sedan kastar man stöveln.

– Fröken har lärt mig att man ska vara snäll.

Suhayra Mohammed

åk 1 Nygårdsskolan

– Jag tittar noga på böcker och miniräknare. Jag lyssnar noga på fröken.

– Jag lär mig mest på rasten för då lär man sig att ha kul. Bäst är på eftermiddagen.

Marten Andrawes Khuadja

åk 4 Nygårdsskolan

– Jag lär mig bäst i skolan! När man lyssnar på fröken. Det är bra när fröken pratar sakta och tittar. Och så när hon visar.

– Jag lär mig bra med böcker. Bäst är på morgonen eller efter lunch, för då har vi matte.

Hur lär du

Ungas eget perspektiv

Diskussionerna går hett på seminarier, konferens. Vilken ledarstil ger bäst resultat? Lärarik har vänt för att höra hur de tycker att en bra ledare ska vara. lär sig något nytt? Vilken sorts undervisning fungerar bäst?

Lucas Nyberg

9B Berzeliussskolan

– Jag brukar försöka skriva ner det jag ska lära mig. Då får man läsa det samtidigt som man skriver och det fastnar mycket bättre.

– Det fungerar mycket bra att försöka göra sammanfattningar som man kan ha som stödord

dig bäst?

på ledarskap

er och i lärarrummen.
t sig till dem som vet bäst
ra. Hur känns det när man
gerar bäst för just dig?

för sig själv. Då kan man lära sig snabbare.

- Om man har klasskamrater som kan mycket kan man få bra diskussioner med dem och lära sig på det sättet. Så når man en högre nivå egentligen eftersom man ibland har olika åsikter och synpunkter. Man kompletterar varandra och får mer gjort.
- En lärare ska vara rättvis och väldigt förstående.

Elin Larsson

5:an Blästadsskolan

- Jag försöker vara engagerad och räcka upp handen så mycket som möjligt. Jag kan tycka att det är lite skönt med småprat i klassrummet och samarbetar gärna, tre och tre är lagom. Men helst jobbar jag själv, jag är ganska självständig.
- En bra lärare lär ut på ett roligt sätt och hjälper dem som behöver det lite extra. Det är viktigt eftersom alla är olika och har olika lätt att lära sig.

Sanna Gustavsson

9B: Malmslättsskolan Tokarp

- En bra lärare kan skämta till det och behöver inte vara så allvarlig hela tiden. Hon eller han gör så att man vill lära sig mer och peppar en att gå vidare.
- Jag lär mig bäst när jag koncentrerar mig och när lektionerna innehåller mycket fakta. Det får gärna vara genomgångar blandat med eget arbete.

Vilma Andreasson

9B: Malmslättsskolan Tokarp

- Jag tycker att vi lär oss mycket varje dag. Utom när vi har vikarier och de är inte utbildade i ämnet, för då kan de inte svara på frågor.
- En bra lärare ska vara lagom sträng och på samma nivå som eleverna. Jag tycker att vi ska få vara med och bestämma vad vi ska göra.
- Jag lär mig bäst när lektionerna blir lite fysiska, med lekar och sånt. Då kommer jag ihåg bättre. Och när jag får lyssna på min egen musik, så att jag får vara i min egen bubbla.

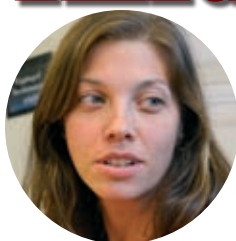
Mohamed Hashi

7A: Ånestadsskolan

- Jag lär mig bäst när jag är intresserad av lektionen. Det blir bara roligare och roligare då.
- Om det är lite roligare grejer på en lektion så blir jag mer intresserad och lär mig mer nästa gång.
- Bäst är det när det är en liten grupp. Då vågar man visa att man kan.
- Läraren ska vara snäll och förklara på ett roligt och tydligt sätt. Då blir man intresserad och det blir lättare för läraren att lära ut.

Alla trivs i ledartröjan

Visible learning mot nya mål i Örtomta

”Vi ser inte likadant på allt, men vi har samma mål, och det är elevernas lärande och utveckling.”

”Vi har en öppen dialog och törs medge när något hakat upp sig.”

”Då kan man ramla ned på en stol i personalrummet och säga att nu måste jag prata och få en kopp kaffe, för min fina planering gick käpprätt åt skogen.”

Vem som sa vad i de här citaten är lite oklart, för när arbetslaget på Örtomta skola träffas löper replikerna som inflätade i varandra, bisatserna studsar från den ena till den andra och vidare tills någon avslutar mening- en med en punkt.

Någon ordning får det ändå vara i en tidningsartikel, så här kommer lite fakta: Skolan har sammanlagt 83 elever från förskoleklass till och med trean. Tvåan är stor, 30 elever, och därför har deras förskollärare följt dem från ettan och hänger fortfarande med. Det är **Eva**

Bohman Peterson, som arbetat på skolan i sex år. Ledare för arbetslaget är **Linda Näslund**, och övriga är specialläraren **Ingegerd Neckman**, lärarna **Ida Carlén** och **Maria Hallqvist** liksom förskoleklassens **Eva Aarnio Claréus**.

Några har, som Eva Bohman Peterson, varit några år på skolan men den aktuella konstellationen i arbetslaget är bara ett par år gammal. På bordet ligger böcker om Visible learning och det är **John Hatties** idéer som ligger till grund för deras arbetssätt. Det var också när de gav sig in i det som de upptäckte att de

så tydligt drog åt samma håll, berättar Linda Näslund:

– Vi tog tag i skolmatrisen för Visible learning, steg två. Jag vet arbetslag som haft väldiga problem med att fylla i den på ett sätt som alla varit eniga om, men för oss gick det ganska snabbt. Det var nog då vi fick upp ögonen för att vi redan var väldigt ense om vad lärande är. Samtidigt förstod vi att eleverna hade en delvis annan syn på den saken.

Ingegerd Neckman visar några film- snuttar där elever svarar på frågor om sitt lärande. En av frågorna lyder ”Hur

Kämpa, träna, ge inte upp!

Blästadlärarna **Therese Niklasson**, **Isabell Göransson** och **Sandra Hennerberg** uppmuntrar sina elever till ansträngning, beslutsamhet, vilja och koncentration. Det stärker ett lärande beteende, menar Therese Niklasson.

FOKUSERA PÅ PROCESSSEN

På Blästadsskolan är det elevens ansträngning som räknas

Hur leder vi eleven i lärandet på bästa sätt? På Blästadsskolan är svaret ett ökat fokus på återkoppling och förhållningssätt som stimulerar lärandet.

Tummen upp! Bra jobbat! Så kunde återkopplingen låta från lärarna **Therese Niklasson, Isabell Göransson** och **Sandra Hennerberg**. Inget fel i sig, men de upptäckte att berömmet inte ledde eleverna vidare.

– Vi såg att vi kunde bli bättre på att förklara vad och varför elevens arbete var bra och hur de skulle gå vidare. Med det kände vi att vi kunde ta ett steg för ett mer processinriktat lärande, säger Therese Niklasson.

Det var efter kollegiala observationer som de tre lärarna upptäckte att en allt för stor del av återkopplingen bestod i uppgiftsbaserat beröm, istället för att ha fokus på processen. Den självvransakande upptäckten fick arbetslaget att börja samla på sig information om hur man ger återkoppling som på ett bättre sätt stärker elevernas dynamiska tankesätt. I dag jobbar lärarna mycket med förhållningssätt och att få berömmet att bli mer processinriktat och självreglerande.

– Vi vill ge eleverna redskap att hantera svårigheter med. Det ger dem en bättre självkänsla och får dem att kämpa lite extra, säger Isabell Göransson.

”Vi anstränger oss alltid så mycket vi kan!” står det på en färgglad lapp i skolsalen. Therese Niklasson berättar att det är en så kallad avsiktsförklaring, ett av de sätt som arbetslaget använder för att uppnå ett större engagemang i klassrummet.

” Vi anstränger oss alltid så mycket vi kan! står det på en färgglad lapp i skolsalen.

– Eleverna har fått fundera över vad som har krävts av dem för att nå olika mål, som att lära sig multiplikationstabellen eller att cykla.

Ord som ”vilja, kämpa, träna och inte ge upp” var återkommande bland elevernas reflektioner och jobbades om till avsiktsförklaringar, påståenden att påminna sig om och sträva mot.

Varje vecka jobbar klasserna extra mycket med ett av målen och på freda-

gen får eleverna reflektera över och utvärdera sin egen insats utifrån målet.

– Vi vill få dem att förstå att det här helt ok att misslyckas och vikten av att lära sig av sina misstag. Vi vill uppmärksamma eleverna att se på sina egna framsteg och inte jämföra sig med andra, säger Sandra Hennerberg.

Hon berättar om en situation där en elev visade henne en berättelse som hon hade skrivit. Sagan saknade slut och när Sandra frågade henne vad mer hon kunde göra för att bli nöjd med sin text gick eleven tillbaka till sin plats och skrev färdigt historien.

– Det är bra att de förstår att det inte handlar om snabba resultat, utan att de gärna får jobba länge med en och samma uppgift. Att det är själva ansträngningen vi imponeras av, inte resultatet i sig. Vi vill att de själva ska bli nöjda.

”Grattis, du måste verkligen ha ansträngt dig för att få ett så bra resultat”, kan berömmet låta nu för tiden.

– När vi berömmar eleverna för något de har kontroll över, som ansträngning, ger vi dem makten att lära sig lära, säger Therese Niklasson. ■

FULL KOLL Nya perspektiv i Blästad

På Blästadsskolan sker just nu stora förändringar. Stora delar av skolan har just renoverats och nyss har även **Anders Forsberg** tagit över tjänsten som rektor efter **Britt-Marie Björkman**.

Miljöspanarna i Nykil

I Nykil finns åtminstone 28 förskolebarn som kommer att ha en större miljömedvetenhet som vuxna än generationen före. En kylig dag i slutet av förra läsåret tar de emot Lärorik tillsammans med sin barnskötare Inga-Lill Klaar, som stått för ledarskapet i miljöarbetet. Då hade hon jobbat hela vårterminen med konceptet Miljöspanarna och fått hela gänget barn mellan fyra och sex år på avdelningen Stjärnan med på tåget.

Vidar och Cornelia
sorterar sopor
tillsammans med
Inga Lill.

Håller stenkoll både i förskolan och hemma

De har blivit lite besvärliga hemma, berättar hon. En del föräldrar får kritik när de är och handlar. En av flickorna fick sin mamma att byta flingpaket till ett med miljömärkning, till exempel.

Inga-Lill Klaar började med att skicka frågan "Vad är det vi köper?" med barnen hem tillsammans med en lista på olika miljömärkningar. Gensvaret blev stort. Det kom in en hel del att diskutera. Båda på förskolan och i hemmen.

Det var andra året med miljöspanarna för Inga-Lill och hennes kolleger på avdelningen. Förra gången handlade det om all mat som kastas och hur man tar vara på rester. Ett resultat av den spänningen är att man numera samlar in matresterna på förskolan och ger till en anställd som i sin tur ger dem till sina höns.

– Och så får vi ägg tillbaka till sockerkaka, berättar Inga-Lill.

Snacka om synligt lärande. Barnen är skarpögd miljöspanare. Inget på lunchbordet undgår dem. Varje dag har de diskuterat märkning och miljöaspekter på det som serveras och annat som händer på avdelningen.

Stjärnan sopsorterar allt. Barnen är jätteduktiga på det. De har en egen sortering i soprummet, eftersom vägen till återvinningsstationen inte är tillräckligt trygg.

Miljöarbetet på avdelningen är helt och hållet beroende på Inga-Lills intresse. Hon har hämtat mycket inspiration från Miljöspanarnas hemsida. Även tidigare har hon varit inne på det synliga lärandet, om än utan Visible learning-

etikett. Dels har hon använt KNUT-experiment, dels tagit hjälp av NTA. Efter en skräpplockardag höll barnen på att sortera i flera dagar.

Hur började Inga-Lill Klaars eget engagemang? Jo, genom att hennes egna barn kom hem med ett nytt miljötänkande som de fått i skolan! Nu har hon gett tillbaka många gånger om genom jobbet, som hon för övrigt lämnar i höst som pensionär. Hon hoppas att någon ska vilja ta över och leda miljöarbetet på förskolan, eftersom hon tycker att det ger så mycket och utmanar både henne och barnen.

Nu kommer det ljuvliga dofter från förskoleköket och det är snart dags för lunch. Innan barnen kallas in från gården hinner vi träffa ett par av de ivriga miljöspanarna. **Vidar Jonasson Bergstrand** är en av dem. Han var liksom de andra på avdelningen med vid Miljöspanarnas avslutning i Trädgårdsföreningen i Linköping i maj. Han minns inte bara det myckna pratet om bajs när kommunekologen **Anders Jörneskog** berättade om olika djur. Vidar vill helst prata om annat.

– Ja, det var ju liksom teater och vi lekte och lekte och lekte!

Hur tänker du när du är en miljöspanare?

– Jag sorterar hemma, och så köper jag kex ibland. Och falukorv och lite majs och juice. Det finns nyckelhål och KRAV, och så har vi träd och stjärntecken med löv. (Med det sista menar Vidar EU-lövet, märkning för ekologiskt jordbruk.)

Cornelia Stjernberg är en ivrig sopsorterare.

– Jag lägger allt i rätt påse! Ibland gör mamma och pappa fel. Då säger jag till.

Barnen strömmar in till maten. I hallen sitter en tavla med olika förpackningar och annat med uppgifter om hur många år det tar innan de bryts ned i naturen.

MERSMAK Om lärande för hållbarhet

Germund Sellgren, red: **Förskolan för en hållbar utveckling**. wwff.se.

Eva Årlemalm-Hagséer: **Engagerade i världens bästa? Lärande för hållbarhet i förskolan**. Göteborgs universitet 2013.

Läs också på skolporten.se:

"Att arbeta med hållbar utveckling i förskolan anses viktigt. Men Eva Årlemalm-Hagsérs forskning visar att förskolans personal måste börja diskutera hållbarhetsfrågorna utifrån ett mer kritiskt perspektiv, och ge barnen större inflytande"

FULL KOLL Om Miljöspanarna

Syftet med Miljöspanarna är att samla barn i åldergruppen 4-16 år i ett miljönätverk för att i samverkan med omgivande samhälle lösa olika miljöuppdrag.

Varje år kommer miljöaktuella och spännande nya uppdrag att erbjudas till alla som är med i Miljöspanarnätverket. Vi vill genom Miljöspanarna göra barn och ungdomar i förskolan och skolan medvetna om hur de genom sin livsstil påverkar miljön och vad de kan göra för att medverka till ett hållbart samhälle.

Inbjudan, årets miljöspanaruppdrag, anmälningslänk med mera finns på www.linkoping.se/Skola-barnomsorg/Grundskolor/Utvecklingsarbete.

Miljöspanarna genomförs som ett samarbete mellan Hållbarhet- och miljökommunikationskontoret och Utbildningskontoret.

Bokmärke till dina elever?

Maila antal bokmärken som du vill ha till din klass eller skola så skickar vi det direkt till dig.

Maila till larorik@linkoping.se och skriv: namn/skola/antal

Ett gott projekt - i dubbel bemärkelse

Bea ska få komma, och Ulla...hon är ju chef. Ja och Fia förstås! Ungefär så här lät det när barnen på Kakburkens förskola i Ryd startade sitt projekt "Middagen" och diskuterade vilka gäster som skulle bjudas. Bea är en föräldraledig pedagog och Fia arbetade tidigare som pedagog på förskolan, men är nu pedagogista i området.

Förskolan Kakburken arbetar projektinriktat. Det innebär att pedagogerna tillsammans med barnen tar sig an ett projekt där lärandet blir, som de säger, viktigt på riktigt.

Barnen mötte under det terminslånga projektet läroplansdelar som matematik, svenska och värdegrundsarbete, dock inte som enskilda ämnen utan integrerade i de frågor de arbetade med.

Frågor som diskuterats och undersökts är bl.a. hur går en middagsbjudning till, hur stort måste

bordet vara, vad ska vi bjuda på, hur dukar vi vackert och framförallt; hur gör vi när vi tycker olika?

Och resultatet? Ja, Lärarik som fick äran att gästa denna bjudning kan intyga att det var en fantastisk måltid med mat från jordens alla hörn. Vad sägs om anjeera, sambousa och cupcakes?

Att lära sig nya saker inte bara känns bra; det smakar gott också!

Anna Bergendorf-Pihlblad, Anderz Bergholtz och Monica Thorell.

Tre hedrades med årets Lejonpris

"Med en undervisning som utmanar deras syn på omvärlden skapar Anna ett engagemang som visar sig i elevernas positiva resultat." Så står det i motiveringen till att **Anna Bergendorf-Pihlblad**, Folkungaskolan, utsetts till årets lärare i skolan 2014. Hur gör hon? – Utmana kan man göra på olika sätt, svarar hon. Framför allt brukar jag variera arbets-

sätt och övningar, så att eleverna kan pussla ihop sammanhanget. Jag förväntar mig mycket av dem, men inte utan att förse dem med stödstrukturer.

Årets chef: **Anderz Bergholtz**, Sjukhusskolan. Årets pedagog i förskolan: **Monica Thorell**, Berga och Vidingsjö förskolor.

Linköping
Där idéer blir verklighet